

היכל הוראה

מבי מדרשא "היכל הוראה" • מיסוד שר ההוראה מרן ה"קנה בשם" זי"ע
בראשות בנו נאב"ד היכל הוראה הגאון הגדול רבי משה בראנסדארפער שליט"א
מגדולי פוסקי דורינו ובעל שו"ת היכל הוראה • יו"ל ע"י איגוד הרבנים תלמידי "היכל הוראה"

גליון לו * פרשת ויגש תשפ"ד

בין כותלי ההיכל

כמה מעסקני השכונות פה עיה"ק ירושלים תו"ב פנו למורינו הרב שליט"א בהיכל הוראה לדעת המעשה אשר יעשון אודות הפכים הטמונים שיש לחוש בהם לחילול שבת למי שזורק בהם אשפה בשבת.

עד לשנים האחרונות היתה האשפה נזרקה לעגלות אשפה או למיכלים גדולים המכונים "צפרדעים" וכדומה, כתוצאה מזה היו ריחות רעים וכל מיני מרעין בישין ברחובה של עיר, בשנים האחרונות פתחו מתקן לאיסוף אשפה שיוטמן באדמה עם פתח מלמעלה שדרכו זורקים את האשפה פנימה, כדי לחסוך בצורך של פינוי האשפה מכל המיכלים הטמונים פותחה מערכת חשמלית הפועלת על ידי חיישנים שמחוברים למרכז העירוני והם מדווחים למרכז על כמויות האשפה הנמצאת בכך, המערכת הזו מסייעת לעובדי הפינוי לדעת מהיכן צריכים לפנות את האשפה וכן את התדירות של האיסוף, והיא חוסכת הרבה כסף והרבה זמן, פעילות החיישן נוצרת על ידי שליחת קרן אור מידי זמן קצוב ועל פי מהירות החזרה של הקרן נמדדת כמות הנפח של האשפה הטמונה.

פעילותו של החיישן מעוררת בעיה של חילול שבת על כל השלכה של אשפה אל תוך הפך הטמון, ועל כן לכאורה יש לאסור להשליך אשפה אל תוך הפך המחובר למערכת הזו ביום השבת.

ואמר להם מורינו הרב שליט"א שעל אף שיש למצוא כמה וכמה צדדים להיתר אך היות ובדרך כלל מתחדשים מעת לעת פיתוחים טכניים הנוגעים לפעולת החיישנים וגם אין אפשרות ליצור מערך קבוע של מעקב אחרי המנגנון של החיישנים ועל כן עלול שיתקינו מערכת חדשה שתפעל בדרך שונה קצת ואז עלולה הנחת האשפה בתוך הפך הטמון להיות כרוכה בחילול שבת ח"ו ולכן לא אמרי נזירא סחור סחור להכריע לא תקרב (שבת יג א').

הגם הוסיף מורינו הרב שליט"א שיש כמה צדדי היתר לשימוש בכך הטמון עם חיישנים:

א. היות והחיישן פועל בזמן קצוב ואין קשר בין הרמת המכסה להשאריתו סגור, [כאשר המכסה מורם הוא לא יכול לפעול כיוון שקרן האור אינה יכול לחזור אל החיישן] ואם כן כאשר האדם זורק את האשפה אל תוך הפך אינו גורם לשום תהליך חשמלי.

ב. הפעילות החשמלית נוצרת בלי שום קשר למעשה האדם.

ג. פסיק רישא דלא ניהא ליה, גם אם גייס את הפעילות החשמלית אל הזורק כיוון שסוף סוף על ידי האשפה הנוספת שהונחה בכך הופעלה המערכת שמביאה את הידיעה אל המרכז מכל מקום כיוון שחישוב של כמות האשפה לא נערכת אלא במוצאי שבת הרי זה פסיק רישא דלא ניהא ליה. יש צד נוסף להיתר שהוא פסיק רישא דרך גרמא ויש אומרים שהוא גרמא דגרמא.

מכל הנך טעמים יש להתיר להשתמש בכך הנ"ל בשבת אולם מכל מקום כיוון שעלולים להיווצר תקלות נכון להחמיר, לכן ביקש מורינו הרב שליט"א לעסקנים שיבואו בדברים עם עובדי העיריה הדואגים לפינוי האשפה שישביחו את פעילות החיישנים במהלך כל השבת.

ועוד הוסיף מורינו הרב שליט"א שיש לשים לב שהטעם השלישי דהיינו פסיק רישא דלא ניהא ליה, קיים רק במקומות שהרשויות הן יהודיות ואינן מבצעות שום פעילות במשך השבת אולם בחוץ לארץ או אפילו בארץ ישראל בעיר של גוים ששם מערכות פינוי האשפה פועלות גם בשבת היתר זה אינו שייך.

פסקי דינים מתוך שאלות ותשובות שעלו על שולחן ההיכל לפני מורינו הרב שליט"א

קולמוס של פלסטיק, אם כשר לכתיבת סת"ם

בדבר המצאה זו שהקולמוס הוא מפלסטיק שאין לחוש בו לחקיקה, וגם כתיבתו תהיה יפה ומיושרת ולדברי הממציא הכתיבה נוחה עמו, מותר לכתוב עם קולמוס זה. על כן מי שקשה לו לכתוב בקולמוס של נוצה והכתיבה בשל פלסטיק תהיה אצלו יותר נאה ומהודרת, שפיר יכול להשתמש בה, ועוד יש בזה הידור משום 'זה אלי ואנוהו', מאחר שהכתיבה תהיה נאה ומהודרת יותר.¹

אם יש להקדים כהן בחתימות על כרוזים ומודעות וכדו'

בדבר הקדמת כהן בחתימות על כרוזים ומודעות, הנה דוקא כאשר מכבדים את הכהן בעליה לתורה או לדרוש ברבים וכיוצ"ב, שם הכהן קודם לאחרים, אבל כשחותמים על מודעה וכדו' אין הכרח ליתן לכהן מקום בראש, שהכהן הרשות בידו לקבוע את מקומו היכן שירצה לחתום, ובדאי אין בזה משום 'וקדשתו' שהרי אחרי שהכהן חתם על המודעה מה משנה לו היכן חתימתו תופיע, לא כן כשמכבדים את הכהן לדרוש וכדו' אז אין הדבר בידו אם הוא קודם לאחרים או אחרים קודמים לו, וסמכות זו נתונה בידי המארגנים, על כן שפיר מוטל להקדים את הכהן, ולכן כשיש אסיפה וכדו' ומפרסמים ברבים את רשימת הדרשנים ודאי שמדין 'וקדשתו' צריך להקדים את הכהן [כמובן באופן ששווים בחכמה ובמניין שנותנים].²

1. על דבר מה שנשאל מורינו הרב שליט"א (בשו"ת היכל הוראה ח"ה הוראה קיז) מסופר ירא שמים מרבים שהמציא קולמוס של פלסטיק לשימוש הסופרים לכתיבת סת"ם, במקום קולמוס של נוצה שנהוג להשתמש בו עד כה, ולדעתו הקולמוס של פלסטיק נוח יותר לכתיבת סת"ם, ואפשר לכתוב בו בצורה נאה ביותר, ובא אלי לבקש את חוות דעתי בדבר המצאתו.

השיב מורינו הרב שליט"א, הנה מעיקר הדין, כבר כתב הרמ"א (יו"ד סי' רעא סעי' ז) שיש לכתוב בקולמוס של קנה ולא של נוצה, והטעם לזה כתב בספר בני יונה (דף ב ע"ב) הביאו בקסת הסופר (לשכת הסופר, סי' ג סעי' ה) ע"פ דברי חז"ל בתענית (כ ע"ב), שמצוה מן המובחר לכתוב בקנה ולא בנוצה. ואמנם כן מנהג בני ספרד לכתוב בקנה, וכמו שכתב הכף החיים בחיבורו קול יעקב על הלכות סת"ם (סי' רעא אות כד), שכך הוא מנהג בגאדא לכתוב בקולמוס של קנה ואין להקל, ע"כ. ואף שמלשון הבני יונה משמע דדוקא במקומם שהיו הקנים רכים מאד, לכן כתבו בקולמוס של ברזל או של נוצה, ומעתה בזמנינו שיש לנו קנים שאינם רכים מאד, לכאורה היה מן הראוי להחזיר עטרה ליושנה ולכתוב בקנה, עכ"פ אחר שכבר הורגלו סופרי סת"ם לכתוב בשל נוצה לא רצו לשנות, ומעתה בנדון דידן נמי, הבו דלא להוסיף עלה לכתוב בקולמוס של פלסטיק.

אולם בערוך השולחן (יו"ד סי' רעא סעי' לה) כתב שיש חסרון בנוצת ברזל, חדא דנוקב ועוד דהתורה מארכת ימים והברזל מקצר ימים, אשר מטעם זה אמרו חז"ל (מדות פ"ג מ"ד) שלא היו סדין את אבני המזבח בכפיס של ברזל שמא יגע ויפסול, שהברזל נברא לקצר ימיו של אדם והמזבח נברא להאריך ימיו של אדם, אינו בדיון שיונף המקצר על המאריך.

עוד מצינו ברמ"א (אבה"ע סי' קכה סעי' ד) שכתב: "וא דלכתחילה יש להחמיר שלא לכתוב בקולמוס של ברזל שלא יבא לידי חקיקה. ובערוך השולחן (שם סעי' לה) כתב, דאע"ג דאין שום חשש בזה אף אם יבא לידי חקיקה דהא חוקק את האות עצמו וכשר, מ"מ יש לחוש שמא יבא לידי חקיקת תוכות דמבואר בגיטין (כ ע"א) דאינו כתב. ועוד כתב, דלשיטת הגר"א לכתחילה טוב יותר שלא לחקוק כלל אלא לכתוב. אך באמת מצינו להדיא בקסת הסופר (סי' ג סעי' ו), שאפשר לכתוב גם בקולמוס של ברזל לכתחילה, וגם לדברי הערוך השולחן הוא רק חומרא ולא מעיקר הדין.

ברם בפתחי תשובה (שם סק"ה) כתב בשם הלבוש (אבה"ע סי' קכה) לענין כתיבת גט, דהקולמוס חוקקת וחופרת הכתב בתוך הקלף שהוא כשר לבדו, והדיו שממלא החקיקה הוא כתב על גבי כתב שהוא פסול. וכע"ז כתב בתורת גיטין (שם סק"ה) שם. ונמצא שלדברי הלבוש בקולמוס של ברזל יהיה פסול מעיקר הדין הואיל וחוקק בתוך הכתב, אבל כבר נחלקו עליו כל הפוסקים, וסבירא להו שמעיקר הדין אין חשש לכתוב בקולמוס של ברזל. ובאמת כן כתב בערוך השולחן שם, דהדבר פשוט שבשעת הדחק כשאין קולמוס אחרת אין למנוע הגט בשביל זה, כי אין שום טעם מדינא והיא חומרא בעלמא. ולמעשה המנהג בזמנינו אצל כל סופרי הסת"ם, שכותבין בקולמוס של נוצה.

2. בתשובה (שו"ת היכל הוראה ח"ה הוראה יד) הוסיף מורינו הרב שליט"א אגב אורחא מה ששמע שמרן הגאון רבי חיים קניבסקי זצ"ל, שכידוע עונה מידי יום על עשרות מכתבים באגדה והלכה, הוא מקפיד להקדים את תשובתו לכהנים השואלים מדין 'וקדשתו'. ובפשטות נראה דאין הנהגה זו מעיקר הדין, שהרי הכהן עצמו וגם שאר העם אינם יודעים למי הקדים. והאמת הוא דאם נאמר ש'וקדשתו' הוא דין דאורייתא, א"כ מדוע הוצרכו לתקן שכהן יקרא בראש דלא ליתא לאנצויי, והא מקרא מפורש יש לנו לדין זה. ומרן החת"ס בחידושי לגיטין כתב, דלכאורה יש כאן תרתי דסתרי, דהא קי"ל מעלין בקודש ואין מורידין ואחרון אחרון חביב, וכמו שמצינו בספר תורה שהביאו לכהן גדול (וימא סח ע"ב) מן הקטן אל הגדול, ולפי זה היה

מילי דהוראה

אודות אחד שהזמין מטבח קומפלוקט אצל חבירו שעולה כמתאיים אלף ₪ וביקש ממנו מקדמה של מחצית מהדמים דהיינו דמי קדימה ע"ס מאה אלף ₪ קודם שהכין לו את ההזמנה, ושאל המזמין ממורנו הרב שליט"א אין בזה חשש ריבית. ואמר לו מוריני הרב שליט"א שהכלל בזה הוא דאם בשביל התשלום מראש הוא מנכה מהמחיר אז יש לחוש לריבית, אולם אם המחיר נשאר אותו מחיר גם אם יקדים התשלום וגם אם ישלם מאוחר יותר ודאי שאין בזה כלל חשש ריבית שהרי אינו מנכה משכרו בשביל הקדמת התשלום. דמה שתובע ממנו מראש מחצית מהמחיר הוא דרך מקח וממכר ואינו נחשה הלוואה, ובזה אין לחוש לריבית כלל

הלכה והוראה בישראל

יום שני כח כסלו תשפ"ד
אלו הרוצים להקדים תפילת ערבית של ליל שב"ק בפלג בעשרה בטבת שחל בערש"ק, הדינים שיש לדעת בענין זה למע"כ גבאי בית הכנסת ..... פעה"ק ירושלים ת"ו הנני בזה להלן ע"ד ששאלת
בבי מדרשא היכל הוראה ירושת"ו
בעש"ק בשבוע הבעל"ט יחול יום עשרה בטבת והוא הצום היחיד שזמנו יכול לחול בעש"ק וידועים דברי האבודרהם שצום עשרה בטבת אם היה חל בשבת קודש היה צריך להתענות בו שנאמר בו (יחזקאל כד ב) בעצם היום הזה כמו שנאמר ביום הכפורים.
ואף שבפועל אין צום עשרה בטבת חל בשבת לפי קביעות הלוח מכל מקום הוא הצום היחיד שזמנו ביום עש"ק ועל כן באתי להאיר ולהעיר עיני המעיינים בכמה מהלכות הנוגעות ליום זה.
א[כשחל תענית עשרה בטבת ביום עש"ק מתענים ומשלימים כל היום עד צאת הכוכבים (או"ח סי' רמט ס"ד) ויש לו כל דיני תענית, ואומרים סליחות בשחרית וקוראים ויחל בשחרית ובמנחה.
ב[בארץ ישראל נושאים כפים בכל יום ונושאים כפים בתעניות במנחה, אם מתפללים אחר פלג המנחה נושאים כפים גם בעש"ק, אולם אם מתפללים מנחה קודם פלג המנחה רובא דעלמא נוהגים שאין נושאים כפיהם כמו שאין נושאים בשאר

תעניות כשמתפללים קודם פלג המנחה [לשיטת החזו"א גם אם מתפללים מנחה קודם פלג המנחה נושאים כפים].
ג[אין אומרים אבינו מלכנו אחר מנחה וגם אין אומרים תחנון.
ד[אף לבני אשכנז שבדרך כלל אין מתפללים מעריב מפלג המנחה מכל מקום בשעת הדחק הקילו ויכולים להקדים ולהתפלל קבלת שבת ותפילת מעריב מפלג המנחה ואף שישיים קודם צאת הכוכבים, אלא שצריך להשלים התענית עד צאת הכוכבים ומיד בצאת הכוכבים יכול לקדש ולאכול.
אלא דיש לזיזת לכתחילה שיתפללו תפילת המנחה קודם פלג המנחה כמבואר בשו"ע (סי' רלג ס"א) שאם עושה כרבנן ומתפלל מנחה עד הלילה, שוב אינו יכול להתפלל ערבית מפלג המנחה ולמעלה; ואם עושה כר' יהודה ומתפלל ערבית מפלג המנחה ולמעלה, צריך לזיזת שלא יתפלל מנחה באותה שעה. ועל כן מי שרוצה להתפלל מעריב קודם צאת הכוכבים פלג צריך שיתפלל מנחה קודם פלג המנחה, אולם למעשה יש להקל בציבור עיין משנ"ב שם ס"ק י"ג. אלא דבכה"ג יש לעורר לכהנים למנהג העולם שאינם יכולים לישא כפיהם (אם לא לדעת החזו"א או"ח סי' כט).
וכמוכן שצריך לעורר לציבור שצריכים לחזור ולקרות קריאת שמע בביתם.
רשמתי את אשר חנני השי"ת. משה בראנדסדארפער

איזה ברכה יש לברך על מחיית תפ"א (פירה)

בדין ברכה על מאכל פירה תפוחי אדמה; הרי שהדין חלוק בין אם עושים הפירה על ידי מעיכת התפוחי אדמה, ואכתי ממשן קיים [אף שאיבדו צורתן המקורית] שאז ברכתו בורא פרי האדמה, לבין פירה שנאבדה צורתו לגמרי, כגון באופן שמכניס אותו מאבקה או שמרסקים אותו בבלנדר היטב היטב, באופן שלא נשאר שום ממשות ולא ניכר בו צורת תפ"א כלל שאז ברכתו שהכל³.

צריך להקדים הישראל ואחריו ללוי ואחריו לכהן, ורק משום דלא אתי לאנצויי התקינו שהכהן הוא הקורא ראשון.

במה דברים אמורים, באופן שיש לחוש דאחי לאנצויי, כמו בקריאת התורה וכדו', אבל כשמסדרים במודעה את סדר החתימות אין לכהן נפק"מ היכן מופיע חתימתו, ופוק חזי מאי עמא דבר בכרוזים שיוצאים מזמן לזמן, שלא מקפידים להציג את חתימתו של הכהן בראש החתימות. אמנם לענין אם יש להקדים בשעת מעמד החתימה, ודאי שיש ענין לכבד את הכהן שיכתוב קודם את חתימתו ורק אח"כ שאר אנשים, והדבר מצוי בעדי כתובה שחותמין על הכתובה, שאז יש ענין להקדים את הכהן שיחתום ראשון.

3. בנימוק הדברים הוסיף מוריני הרב שליט"א (ח"ה הוראה טו), דהוא כמו שעולה מדברי המשנ"ב (סי' רב סק"מ) שכתב על דברי המחבר: תמרים שמייעכן ביד ועשה מהן עיסקה, פירוש אף שנתרסק עי"ז לגמרי אפילו הכי מברכין פרי העץ משום דכיון דעדיין ממשן קיים שייך לברך עליהם פרי העץ, וה"ה לענין פרי האדמה כגון ער"ד עפ"ל שמייעכן ועשאן כעיסקה, ע"כ. הרי לנו להדיא דאף שנתרסק הפרי לגמרי כיון דעדיין ממשן קיים ברכתו בורא פרי העץ, ומשמע מדבריו דאם אין ממשן קיים ברכתו שהכל, והיינו באופן שאינו ניכר צורתו. ועיין מש"כ בביאור הלכה (שם ד"ה תמרים). ולפי"ז ה"ה בנדון דידן, אם נתרסקו באופן שאין ממשן קיים ולא ניכר צורתן כלל מברך שהכל ולא בורא פרי האדמה.

ואמנם שאלה זו נוגע רק לאלו הנוהגים לברך על תפ"א ברכת בורא פרי האדמה, אבל אלו הנוהגים לברך שהכל על תפ"א פשוט שיש לברך שהכל אף אם ממשן קיים.

היכל הוראה ירושלים ת"ו

מיסוד גאון ישראל טר ההוראה מרן רבינו ה"קנה בשם זי"א
בראשית בני מוריני הגאון רבי משה בראנדסדארפער שליט"א נא"ל היכל הוראה

ברכת התורה

משגרים אנו בשמחה רבה ברכת מול טוב המה ולבבית לקדם האי גברא דבא, איש האשכולות מופלא ומופלג בתורה ובידאת שמים השוקד על דלתי התורה וההוראה הלא עומקא של הלכה וחרף ובקי טובא בש"ס ופוסקים ובד' חלקי שו"ע, מגדולי תלמידי מוריני הגאון שליט"א שהוסמך להורות הוראה בישראל את דבר ה' זו הלכה לרבים

ה"ה הרב הגאון המובהק

מו"ה ר' אליהו יצחק נוסבוביץ שליט"א

ממציני תלמידי חכמים בק"ק דהסידי סלונים
וממציני הלומדים בבני הישיבות פעה"ק ירושלים ת"ו

לרגל התמנותו לכהן למורה הוראה מטעם היכל הוראה
ומו"צ בשיכונת שמואל הנביא פעה"ק ירושלים ת"ו

והגנו בברכה שיוזכה להרבות תורה והוראה בישראל בעיר הקודש והמקדש, ולהורות את בני ישראל אשר ילכו בה לתפארת בית ישראל, והצלחה מרובה וסייעתא דשמיא, ושלא ימוש התורה מפיו ומפי זרעך עד עולם עדי נזכה לשיועת עולמים ולבנין בית הבחירה במהרה בימינו אמן

בברכה

חנהל היכל הוראה באו"ח ק"ק

רחוב זנופול 3 ירושלים ת"ו | טל' 02-5322775 | אימייל 5322775@GMAIL.COM | ק"ר 5806.39599

זמני קבלת קהל במרכז "היכל הוראה" ביחשלים רח' זנופול 3 טל' 02-5322775

מוצש"ק ומוצאי יו"ט מחצית שעה אחרי זמן ר"ת למשך שעה	שבת יו"ט משעה קודם השקיעה עד רבע שעה קודם השקיעה	ערש"ק וערב יו"ט לפנה"צ 11:00 עד 1:00	א-ה מהשעה 10:00 לפנה"צ עד 9:00 בערב רצוף
--	--	--	--

ע"פ תקנת רבינו מרן ה"קנה בשם זי"א ע"ש שאלות דחופות או שאינה סובלת דחי, בכל עת זמן בימים ובלילות.

בית בני הדומ"ץ
הרה"ג שמוען עוזר בראנדסדארפער שליט"א כמה דקות מההיכל
רחוב רבינו גרשום 2 [כניסה א' קומה 2] י-ם פל' 0527155774

בית מוריני הגאון שליט"א
מעל בנין היכל הוראה
טל' 053-3111159 פל' 02-5370033

לקבלת הגליון במייל 5322775@GMAIL.COM

יחשלים	יחפה
בית שמש	קריית ספר
ביתר	כרמיאל
בני ברק	טבריה
טל סטון	צפת
אשדוד	אור הגנוז
חצור	נוף הגליל
רעננה	

איגוד הרבנים
תלמידי היכל הוראה
בארה"ק העונים
לשואלים דבר ה'
זו הלכה